

FOLIA PHARMACOTHERAPEUTICA OKTOBER  
2025

## Het Repertorium "editie 2025": update van een laatste reeks hoofdstukken gepubliceerd

De jaarlijkse update van het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium verloopt gespreid over het hele jaar. Een laatste reeks hoofdstukken is op dit moment afgewerkt en online geplaatst: **Inleiding, Bloed en stolling, Gynaecologie, Obstetrie, Pijn en koorts, Zenuwstelsel, Neus-Keel-Oren, Diverse geneesmiddelen**. Het subhoofdstuk **Obesitas** werd bij deze update verplaatst van het hoofdstuk Diverse geneesmiddelen naar het hoofdstuk Hormonaal stelsel.

Daarnaast heeft het Repertorium dit jaar ook enkele belangrijke wijzigingen ondergaan.

We wensen tot slot de experts die ons hun commentaren bezorgden voor deze editie te bedanken.

### Belangrijke wijzigingen in het hele Repertorium

1. Herevaluatie en herformulering van de rubriek *Plaatsbepaling* in alle hoofdstukken:

Het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium is door het Belgisch Centrum voor Evidence-Based Medicine (CEBAM) geaccrediteerd als "Evidence-Based Practice (EBP)-informatiebron zonder aanbevelingen" (zie <https://www.cebam.be/validatie>). Het BCFI heeft als doel *evidence-based* informatie te verstrekken over de werkzaamheid en veiligheid van geneesmiddelen, maar is geen richtlijnontwikkelaar. Daarom hebben we de voorbije jaren in het hele Repertorium de rubriek "*Plaatsbepaling*" geëvalueerd en waar nodig geherformuleerd zodat de huidige beschikbare evidentie weergegeven wordt zonder aanbevelingen te formuleren.

2. Toevoegen van referenties in alle hoofdstukken:

Eveneens in het kader van de accreditatie door CEBAM werden in het hele Repertorium, vooral in de rubriek "*Plaatsbepaling*", referenties uit CEBAM-gecertificeerde EBP-bronnen en wetenschappelijke publicaties toegevoegd om deze duidelijker te onderbouwen.

3. Geleidelijke integratie Formularium Ouderenzorg in het Repertorium:

Om de informatie over farmacotherapie bij ouderen uit het Formularium Ouderenzorg meer onder de aandacht te brengen, wordt deze stap voor stap geïntegreerd in het Repertorium. Deze informatie wordt voortaan gebundeld in een nieuwe rubriek "*Oudere patiënten*" (zie InL.2.7. De rubriek "*Oudere patiënten*"). U vindt deze rubriek in alle hoofdstukken van deze update en ook reeds in de hoofdstukken *Ademhalingsstelsel, Hormonaal stelsel, Urogenitaal stelsel, Osteo-articulaire aandoeningen, Infecties, Mineralen en vitaminen, Dermatologie, Oftalmologie*. De komende maanden zal u deze rubriek ook zien verschijnen in de andere hoofdstukken.

### Jaarlijkse update van een laatste reeks hoofdstukken

De teksten van de laatste reeks hoofdstukken werden, zoals elk jaar, geüpdatet, mede dankzij de hulp van talrijke experts. Meer uitleg over de inhoud en de gevolgde methodologie voor de rubrieken van de verschillende hoofdstukken is te vinden in de Inleiding van het Repertorium (zie InL.2. Handleiding bij en onderbouwing van het Repertorium).

De belangrijkste nieuwigheden in deze hoofdstukken worden hieronder vermeld.

- De nieuwe rubriek "*Oudere patiënten*" werd in alle hoofdstukken van deze update toegevoegd.
- **Inleiding**
  - InL.2.1. Onderbouwing van het Repertorium en 2.2. Rubriek "*Plaatsbepaling*"
    - We geven meer uitleg over wat de accreditatie van het Repertorium als "Evidence-Based Practice (EBP)-informatiebron zonder aanbevelingen" concreet betekent voor onze informatie in de rubriek "*Plaatsbepaling*".
  - InL.2.11.15. Invoer van geneesmiddelen die in België niet beschikbaar zijn en geneesmiddelen met een "derogatie"

- We vermelden dat sinds 1 januari 2025 de patiënt voor sommige geneesmiddelen die worden ingevoerd uit het buitenland enkel het remgeld betaalt. Het gaat om tijdelijke tekorten van geneesmiddelen die door het FAGG worden aangeduid als "kritiek" én waarvoor de ingevoerde verpakkingen door het RIZIV worden terugbetaald ("KB compensatie", in werking sinds 1/1/2025).
- [InL.6.2.2. QT-verlenging en torsades de pointes](#)
  - De informatie is bijgewerkt in functie van het artikel in Folia september 2024.
- [InL.6.2.3. Anticholinerge ongewenste effecten](#)
  - De informatie (o.a. de lijst van anticholinerge geneesmiddelen) is herzien, met verwerking van het artikel "Anticholinergica slecht voor het geheugen" in Folia november 2024.
- [InL.6.2.4. Serotoninesyndroom](#)
  - De informatie (o.a. de lijst van verantwoordelijke geneesmiddelen) is herzien. Een gedetailleerd artikel over serotoninesyndroom verschijnt in oktober in de Folia.
- [InL.7.2. Geneesmiddelen in de urgentietrouse voor de huisarts](#)
  - De informatie is nu volledig gebaseerd op de WOREL-richtlijnen "Richtlijnen voor de behandeling van urgente aandoeningen in de eerste lijn" (deel 1 en deel 2), met een nieuwe tabel: "Tabel If. "Wat in de urgentietrouse van de huisarts? (bron: WOREL)".
- [InL.7.3. Behandeling van anafylactische reacties in de eerste lijn](#)
  - In "Tabel Ig. Dosis adrenaline (syn. epinefrine)" wordt ook de dosis van de auto-injectoren vermeld.
- **Bloed en Stolling**
  - [2.1.2. Anticoagulantia](#)
    - Nieuwe gegevens over de CHA<sub>2</sub>DS<sub>2</sub>-VAsC-score in de rubriek "Plaatsbepaling".
- **Gynaeco-obstetrie**
  - [6.2. Anticonceptie](#)
    - Toevoeging van gegevens in verband met het risico van borstkanker bij gebruik van progestageen-alleen anticonceptiva.
  - [6.2.2. Progestagenen voor anticonceptie](#)
    - Toevoeging van een tabel met adviezen bij het vergeten van de progestageenpil.
  - [6.2.4. Noodanticonceptie](#)
    - Toevoeging van aanbevelingen voor vrouwen met overgewicht of na bariatrische heelkunde.
  - [6.3. \(Peri\)menopauze en hormonale substitutie](#)
    - Aanpassing van de rubrieken "Plaatsbepaling" en "Ongewenste effecten" voor de hormonale behandeling tijdens de menopauze en voor tibolon en prasteron.
- **Pijn en koorts**
  - [8.1. Medicamenteuze koorts- en pijnbestrijding](#)
    - Toevoeging van bijkomende informatie over de behandeling van nierkolieken en darmkolieken (in de rubriek "Plaatsbepaling", partim acute nociceptieve viscerale pijn).
    - Toevoeging van bijkomende informatie in de rubriek "Plaatsbepaling" over het gebruik van antidepressiva voor de behandeling van chronische lagerugpijn.
  - Het subhoofdstuk 8.3.2. Combinatiepreparaten werd opgesplitst. Er is nu een subhoofdstuk 8.3.2. Combinatiepreparaten analgetica + opioïden en een nieuw subhoofdstuk 8.3.3. Combinatiepreparaten opioïden + opioïdantagonist.
- **Zenuwstelsel**
  - [10.1.1. Benzodiazepines](#)
    - De informatie in de "Plaatsbepaling" over midazolam is herwerkt, met aandacht voor buccaal midazolam bij langdurige, acute convulsieve aanvallen.
  - [10.2. Antipsychotica](#)
    - Vermelding van de rubrieken "Indicaties", "Contra-indicaties" en "Bijzondere voorzorgen" per klasse.
    - Rubriek "Ongewenste effecten": een indeling van antipsychotica volgens hun risico op klinisch relevante gewichtstoename werd toegevoegd.
    - We vermelden enkel nog doseringen voor eerstelijnsindicaties.
  - [10.3. Antidepressiva](#)
    - Rubriek "Plaatsbepaling": gewijzigde indeling, met een onderscheid tussen depressie, angst en andere aandoeningen.
    - Rubrieken "Indicaties" en "Bijzondere voorzorgen" toegevoegd per klasse.
    - Naast een dosering voor depressie wordt ook een dosering gegeven voor andere eerstelijnsindicaties die vermeld

worden in de SKP.

- [10.4. Middelen bij ADHD en narcolepsie](#)
  - Dit hoofdstuk is opgesplitst in twee afzonderlijke subhoofdstukken: 10.4.1. Middelen bij ADHD en 10.4.2. Middelen bij narcolepsie
- [10.5.1. Middelen bij alcoholafhankelijkheid](#)
  - De plaatsbepaling van de geneesmiddelen gebruikt bij alcoholonttrekking werd verduidelijkt.
- [10.5.2. Middelen bij nicotineafhankelijkheid](#)
  - In de rubriek "*Plaatsbepaling*" wordt de plaats van e-sigaretten bij rookstop bediscussieerd.
  - De rubriek "*Zwangerschap en borstvoeding*" werd meer uitgewerkt.
- [10.6.1. Levodopa + dopadecarboxylase-inhibitor](#)
  - In de rubriek "*Plaatsbepaling*" wordt de plaats van levodopa + dopadecarboxylase-inhibitor als startbehandeling bij jongere patiënten verduidelijkt.
- [10.6.2. Dopamine-agonisten](#)
  - We vermelden in de rubriek "*Plaatsbepaling*" dat de dopamine agonisten bij rusteloze benensyndroom steeds vaker pas in tweede instantie ingezet worden (frequenter ongewenste effecten en risico op augmentatie (verslechtering van de klachten na verloop van tijd)).
- [10.7. Anti-epileptica](#)
  - De rubrieken "*Plaatsbepaling*" (vooral in verband met indicaties buiten epilepsie en offlabel-indicaties), "*Ongewenste effecten*" en "*Zwangerschap en borstvoeding*" werden geherevalueerd, dieper uitgewerkt en geherstructureerd in alle subhoofdstukken.
  - Er werd een dosering bij epilepsie toegevoegd voor enkele courant gebruikte anti-epileptica, waarvoor nog geen dosering werd gegeven.
- [10.7.2.2 Gabapentine en 10.7.2.3. Pregabaline](#)
  - Toevoeging van de offlabel-indicatie rusteloze benensyndroom in de rubriek "*Plaatsbepaling*".
- [10.9.1.1. Triptanen](#)
  - De indicatie clusterhoofdpijn werd toegevoegd en een dosering wordt vermeld voor de triptanen die clusterhoofdpijn als indicatie hebben in de SKP.
- **Neus-Keel-Oren**
  - [17.1 Middelen voor gebruik in het oor](#)
    - Toevoeging van informatie over de plaats van medicamenteuze behandeling bij otitis externa zonder beterschap na initiële maatregelen en ook specifiek bij patiënten met diabetes of immuundepressie.
    - Nieuwe plaatsbepaling voor de behandeling van cerumenproppen.
    - Toevoeging van informatie over de oplossing op basis van hydrocortison voor gebruik in het oor (selectie uit het Formularium Ouderenzorg): ototoxiciteit van propyleenglycol; niet langer dan 2 weken te gebruiken.
  - [17.3. Rinitis et sinusitis](#)
    - Aanvullen van de rubriek "*Zwangerschap en borstvoeding*" voor de geneesmiddelen voor oraal en voor nasaal gebruik.
    - Aanvullen van posologieën voor een aantal specialiteiten.
  - [17.3.2.3. Nasale middelen bij allergische rinitis](#)
    - De rubriek "*Plaatsbepaling*" is herwerkt.
    - Toevoeging van de ongewenste effecten van de antihistaminica.
  - [17.4. Orofaryngale aandoeningen](#)
    - Aanvullen van de plaatsbepaling voor ernstige en recidiverende afters.
    - Toevoeging van de ongewenste effecten van chlorhexidine en flurbiprofen.
- **Diverse geneesmiddelen**
  - [20.1.1.3. Vitamine K als antidotum van vitamine K-antagonisten](#)
    - Er werd een rubriek "*Bijzondere voorzorgen*" toegevoegd: vitamine K mag bij gebruik als antidoot niet intramusculair worden toegediend.
  - [20.1.1.5. Andexanet alfa als antidotum van apixaban en rivaroxaban](#)
    - Er werd aanvullende informatie over de risico-batenverhouding toegevoegd op basis van een studie uit 2024.
  - [20.1.1.6. Glucagon en glucose bij hypoglykemie](#)
    - De ongewenste effecten werden aangevuld: hypertoon glucose IV kan weefselbeschadiging geven bij extravasatie.
- **Obesitas**
  - Het subhoofdstuk obesitas werd verplaatst van het hoofdstuk 20. Diverse geneesmiddelen naar het hoofdstuk 5.

Hormonaal stelsel.

- 5.2. Obesitas
  - De "*Plaatsbepaling*" is herwerkt, rekening houdend met de nieuwe gegevens over de behandeling van obesitas met voornamelijk semaglutide en tirzepatide.
- 5.2.1. GLP-1-analogen en 5.2.2. Gecombineerde GIP/GLP-1-analogen
  - Deze geneesmiddelengroepen worden voortaan in 2 aparte subhoofdstukken besproken.
  - Semaglutide: het signaal van ischemische aantasting van de nervus opticus is toegevoegd aan de lijst van ongewenste effecten.
- 5.2.3. Orlistat en 5.2.4. Naltrexon + bupropion
  - De rubriek "*Zwangerschap en borstvoeding*" werd toegevoegd.

## Dankwoord aan de experts

Bij de jaarlijkse herziening worden de verschillende hoofdstukken van het Repertorium nagelezen door experts in elk domein. Er werd hen gevraagd belangen die zouden kunnen leiden tot belangenconflicten, mee te delen.

Wij danken de experts die voor de editie "2025" van het Repertorium hun commentaren bezorgden: K. Allegaert, H. Beele, M. Berlière, A. Berquin, E. Bottiau, K. Boussery, P. Calle, S. Callens, P. Carillo-Santistevé, R. Cauwels, M. Ceulemans, S. Croubels, A. Daloze, C. Daumerie, G. De Backer, T. De Backer, F. De Bièvre, F. De Keyser, E. De Leenheer, M. De Lausnay, A. De Sutter, P-H Deprez, P. Durez, K. Everaert, V. Jong, B. Keymeulen, G. Laekeman, B. Lapauw, R. Lefebvre, J. Longueville, U. Maniewski-Kelner, J. Marlier, C. Martin, F. Matthys, B. Morlion, M.C. Nassogne, F. Nobels, S. Patris, A. Peeters, M. Petrovic, H. Reyckler, T. Roisin, P. Santens, J. Schoenen, S. Smet, H. Theeten, J. Van Acker, L. Van Bortel, S. Van Wessel, H. Verhelst, J. Warlin, R. Westhovens, C. Wyls. We verontschuldigen ons indien we iemand zouden zijn vergeten.

De werkgroep Formularium Ouderenzorg (zie InL.6.6. Geneesmiddelen bij oudere patiënten – Formularium Ouderenzorg – Selecties 80+) is als volgt samengesteld: A. Dahmane, B. D'Hooghe, M. Hanset, B. Henkens, G. Mertens, A. Parada, S. Valentin, J. Van Elsen, K. Venneman, E. Vincke, H. Warie. We danken hen voor hun medewerking aan de update van de selecties in het Formularium Ouderenzorg.

## Colofon

De *Folia Pharmacotherapeutica* worden uitgegeven onder de auspiciën en de verantwoordelijkheid van het *Belgisch Centrum voor Farmacotherapeutische Informatie* (Centre Belge d'Information Pharmacothérapeutique), vzw erkend door het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG).

De informatie die verschijnt in de *Folia Pharmacotherapeutica* mag niet overgenomen worden of verspreid worden zonder bronvermelding, en mag in geen geval gebruikt worden voor commerciële of publicitaire doeleinden.

### Hoofredactie: (redactie@bcfi.be)

T. Christiaens (Universiteit Gent) en  
Ellen Van Leeuwen (Universiteit Gent).

### Verantwoordelijke uitgever:

T. Christiaens - Nekkersberglaan 31 - 9000 Gent.